

Inleiding

De werkgroep Dongevallei bestaat nu 15 jaar. In die periode is het werkgebied van de werkgroep van alléén de Dongevallei ten noorden van de spoorlijn Tilburg-Breda, vanaf 2020 uitgebreid met ieuwe natuurontwikkelingsgebieden in de Reeshofweide, Koeweiden en de Lange Rekken. Met bosgebied De Rekken erbij is thans langs de Dongebeek een ketting van aaneengesloten 'natuurgebieden' van ca. 150ha ontstaan. Alle deelgebieden bij elkaar noemen we vanaf het afgelopen jaar samen De Dongelanden.

Gedurende die 15 jaar heeft de werkgroep aldoo uit een klein clubje van gemiddeld vijf personen bestaan, die regelmatig flora- en fauna-waarnemingen hebben gedaan en/of deelnamen in enkele landelijke NEM-meetnetten, zoals van de Vlinderstichting en met name van Sovon. Een groot deel van de waarnemingen van overige soortengroepen vindt *'te hooi en te gras'* plaats, maar worden meestal wèl ge-upload op Waarneming.nl.

Monitoring

In 2024 zijn BMP-broedvogelkarteringen uitgevoerd in de Dongevallei, de Reeshofweide, de Lange Rekken en bosgebied De Rekken. Ook de watervogels, ganzen, zwanen, steltlopers en roofvogels zijn gedurende de wintermaanden in de Dongevallei en het Rijensbroek weer gebiedsdekkend geteld (jaarlijkse WAVO-tellingen). In de zomermaanden worden deze tellingen, althans in het Rijensbroek, aangevuld door MAS-tellingen (Meetnet Agrarische Soorten), waarbij op een fietsroute van ca. 20km op 10 telpunten alle vogels worden geturfd. Ook doet één van de werkgroepleden in de woonwijk Reeshof mee aan de MUS-telling (stadsvogels) en verricht een PTT-telling over een veel groter gebied dan de Dongelanden aan de westzijde van Tilburg. Tenslotte zijn inn de Dongelanden de bezette nestgangen in beide oeverwaluwenwanden en de bezette roekennesten nabij de Moersche Hoeve/Cola-fabriek geteld.

Sinds dit jaar is er vanuit het Ravon een jonge gast jaarrond bezig met inventarisaties van de visstand in alle deelgebieden van de Dongelanden. Dit heeft al geleid tot 'nieuwe soorten' voor het gebied. Insecten zijn het afgelopen jaar niet systematisch gemonitord. Wèl is er middels een paar veldbezoeken extra aandacht besteed aan mieren en Hymenoptera in de Koeweiden, de Lange Rekken en bosgebied De Rekken. Ook zijn insecten-waarnemingen in de Dongelanden die in 2024 op Waarneming.nl zijn ge-upload, verzameld en in Excel op een rijtje gezet. Er zijn op deze wijze in 2024 in de Dongelanden 557 insecten-waarnemingen geregistreerd.

In 2024 is de flora van bosgebied De Rekken geïnventariseerd. Er werden vrijwel geen bijzondere plantensoorten aangetroffen. De kruidlaag van deze vochtige, maar nog erg jonge bossen wordt gedomineerd door braam en brandnetel. Tenslotte is het afgelopen jaar door de Paddenstoel-werkgroep een deel van het bosgebied wederom geïnventariseerd op paddenstoelen. Het was een succesvolle excursie, want er werden bijna 70 verschillende soorten gevonden, waaronder 32 nieuw voor het gebied.

Het 2-maandelijks meten van 2 grondwaterstandsbuizen in het schraallandje in de Dongevallei is ook dit jaar weer uitgevoerd. Er is nu een ononderbroken reeks van 10 jaar metingen van de fluctuaties van het grondwaterpeil ter plaatse. De oppervlaktewaterpeilen in de Lange Rekken zijn in 2024 niet systematisch uitgevoerd, omdat deze inmiddels via dataloggers automatisch worden uitgelezen. Wèl wordt op basis van incidentele, maar gerichte waarnemingen aandacht gevraagd voor de geldende doelstellingen te lage waterstanden gedurende delen van het jaar.

Vrijwillige weidevogelbescherming

Naast monitoring wordt vanuit de werkgroep ook ondersteuning geleverd aan de vrijwillige weidevogelbescherming in het Rijensbroek. Eén van de werkgroepleden is coördinator van de 'loopgroep' Rijensbroek. Er zijn diverse nest-beschermende maatregelen getroffen en er is goed contact met de betreffende agrariërs.

Vrijwilligersbeheer

Ondersteuning door de KNNV-werkgroep is er ook voor de beheervrijwilligers. Het is een 'los-vaste' groep van ca.10-15 vrijwilligers, waarvan een groot deel geen lid is van de KNNV. Het afgelopen jaar zijn er vanwege tijdgebrek van de werkgroep-coördinator en te weinig aansturing of initiatieven weinig activiteiten uitgevoerd. Er is mogelijk een oplossing voor dit 'probleem' vanwege de aanmelding van een geschikte vrijwilliger die dit beheeraspect voor zijn rekening wil nemen.

Activiteiten die wel zijn ondernemen: jaarlijks onderhoud van beide oeverzwaluwen-wanden, vrijstellen van één van de IJsvogelwandjes, het kappen van wat bosopslag in de Dongevallei, het knotten van de jonge wilgenboompjes op de Kievitsrug en het plaatsen van een Scholekster-broedplateau in de Lange Rekken.,

Advisering

Op aanvraag van de Gemeente Tilburg is advies en commentaar gegeven op gebiedsvisie voor bosgebied De Rekken i.v.m.. de mogelijke aanleg van een nieuwe bosbeek door dit laaggelegen bosgebied. De nieuwe beek vormt het vervolg van de al eerder aangelegde beken in de Reeshofweide en Koeweiden. Deze natuurlijke bypass van de bestaande, gekanaliseerde Dongebeek moet de ecologische verbinding binnen het Dongestroomgebied verbeteren en de aanwezige stuwen over de volle lengte van de beek 'vispasseerbaar' maken. In dat zelfde kader is het waterschap geadviseerd over de locatie, aanleg en uitvoering van de bekken-vistrap in de Dongevallei, die eind 2024 is gerealiseerd.

Vanwege onduidelijkheden over de uitvoering en verantwoordelijkheden van het maai- en grasbeheer in de nieuwe natuurontwikkelingsgebieden Reeshofweide en Koeweiden is er overleg geweest tussen de gemeente Tilburg, waterschap Brabantse Delta en de KNNV-werkgroep Dongevallei e.o. De uitkomst daarvan is voor alle betrokken partijen helder geworden.

De werkgroep-coördinator heeft in het kader van de door de Gemeente Tilburg op te stellen Nota Exoten op uitnodiging van hen een gesprek gehad over het Canadese ganzen-beleid binnen de gemeentegrenzen. Ook heeft hij een concept-Plan van Aanpak geschreven voor de bestrijding van de exotische waterplant Parelvederkruid in de Dongelanden.

Tenslotte is ook dit jaar weer constructief overleg met Arcadis geweest over het reguliere beheer van de Lange Rekken, waarbij het jaarlijkse slootonderhoud en het akkerbeheer zijn doorgenomen.

Boek

Op basis van zijn gebiedskennis en jarenlange inventarisaties is de werkgroep-coördinator in 2024 gestart met het schrijven van een boek over de Biodiversiteit van de Dongelanden. Het samenstellen van het boek heeft dit jaar veel tijd van hem gevraagd, waardoor andere activiteiten op een lager pitje kwamen te staan. De concepttekst is gereed. Het boek zal eind 2025 als uitgave van de KNNV-afdeling Tilburg worden gepubliceerd.

03-01-2025

Guido Stoker

Coördinator KNNV-werkgroep Dongevallei eo.